

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

16 ncı Birleşim

11 . 12 . 1975 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	314	let Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/704)	314:315
II. — Yoklamalar	314,324		
III. — Başkanlık Divanının Genel Kurul sunuşları	314	3. — Görev ile yurt dışına gidecek olan Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'e, Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/705)	315
1. — Görev ile yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/703)	314	4. — Başkanlık Divanı seçimlerine esas tutulacak dağıtım cetvelini hazırlamak üzere kurulan Özel Dağıtım Komisyonu Başkanlığının 11 Aralık 1975 tarihli 2 sayılı raporu.	315:329
2. — Görev ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, Dev-			

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Özel Dağıtım Komisyonu Başkanlığının, Cumhuriyet Senatosu Başkan ve Başkanlık Divanı Üyelikleri seçimleri ile ilgili dağıtım cetvelini düzenleyen önergelerin Komisyonlarına havalesine dair tezkeresi kabul olundu.

11 . 12 . 1975 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 15.40'da son verildi.

Başkan Kâtip
Tekin Arıburun Niğde Üyesi
Abdullah Emre İleri

Kâtip
Bursa Üyesi
Barlas Küntay

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Tekin Arıburun

KÂTİPLER : Abdullah Emre İleri (Niğde), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri; 16 ncı Birleşimi açıyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri; çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. Görev ile yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/703)

BAŞKAN — Bir tezkere var okutuyorum;

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik

etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

2. — Görev ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/704)

BAŞKAN — Bir tezkere var okutuyorum :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize arz ederim.

3. — *Görev ile yurt dışına gidecek olan Milli Savunma Bakanı Ferit Melen'e, Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/705).*

BAŞKAN — Bir tezkere var okutuyorum;
Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına gidecek olan Milli Savunma Bakanı Ferit Melen'in dönüşüne kadar; Milli Savunma Bakanlığına, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu'nun vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize arz ederim.

4. — *Başkanlık Divanı seçimlerine esas tutulacak dağıtım cetvelini hazırlamak üzere kurulan özel Dağıtım Komisyonu Başkanlığının 11 Aralık 1975 tarihli 2 sayılı raporu.*

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım,

Geçen Birleşimde verilen önerge ile Başkan ve Başkanlık Divanı üyelikleri seçimleri ile ilgili dağıtım cetvellerini düzenleyen önergelerin Özel Komisyona havalesine karar verilmiş idi. Komisyon toplanıp bir rapor hazırlamış; fakat dağıtım henüz başlamış ve Başkanlığa da şu anda gelmiştir.

Zannediyorum bu raporun incelenmesi ve gruplararası bir anlaşma için zamana ihtiyaç vardır.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Öyle bir zamana ihtiyaç yok sayın Başkan... (A P sıralarından «Var sayın Başkan» sesleri)

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

Bu takdirde gruplar aralarında anlaşıp, zamana ihtiyaç olup olmadığını Başkanlığa bildirmeleri gerekir. Aksi takdirde, İhtizük mucibince bir müddet ara vermek lâzım gelir. Bu zamanı kısaltabiliriz de, uzatabiliriz de... Kısaltmak ya da uzatmak Heyeti Umumiyenin reyine vabestedir; fakat hiç olmazsa 1 saat ara vermek ve bu suretle herkesin okuyup, söyleyeceği sözleri hazırlamasını temin etmek, Başkanlığın vazifesi meyanındadır.

Başkanlık da dahil, verilmiş olan raporun bütün gruplar ve üyeler tarafından incelenmesi gerekmektedir. («Rapor henüz dağıtılmadı» sesleri).

Anlaşıyor ki, rapor henüz herkese de dağıtılmış değildir. Bundan ötürü dağıtılıp okunması ve grupların kendi aralarında anlaşmaları için Birleşme bir saat ara veriyorum.

Kapanma Saati : 15,20

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16,20

BAŞKAN : Tekin Arıburun

KÂTİPLER : Abdullah Emre İleri (Niğde), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

16 ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Özel Komisyondan gelen rapor dağıtılmış; gruplar ve üyelere tetkik edilmiştir.

Rapor üzerindeki müzakerelere geçiyorum. Söz isteyen sayın üyelere söz vereceğim.

FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Sayın Başkan, evvelâ rapor okunsun.

REFET RENDECİ (Samsun) — Rapor üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir taraftan rapor okunsun, bir taraftan da söz isteyen sayın üyeleri kaydederiz.

Raporu okutuyorum :

Cumhuriyet Senatosu
Başkanlık Divanı Üyelikleri Özel Dağıtım
Komisyonu raporu

Esas : 6

Karar : 4 11 . 12 . 1975

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 1 Aralık 1975 tarihli ve Esas 3; Karar 2 sayılı raporumuz.

Cumhuriyet Senatosunun 9 Aralık 1975 tarihli 15 nci Birleşiminde alınan karar uyarınca, Başkanlık Divanı üyelikleri Özel Dağıtım Komisyonu, Komisyon Başkanlığınca 9 Aralık 1975 Salı günü saat 16.30 da toplantıya çağırılmış ve bu toplantıda, Cumhuriyet Senatosu tarafından kendisine havale olunan önergelerin ve bu önergeler arasında birleştiriciliği sağlamak amacı ile Komisyon Başkanı Cihat Alpan tarafından getirilen önerinin Komisyon üyelerince ayrıntıları ile incelenebilmesi için çoğaltılarak Komisyon üyelerinin görüşlerine sunulabilmesi ve Komisyon çalışmalarının böylece gerçekleştirilebilmesini temin maksadı ile Komisyon çalışmalarının 11 Aralık 1975 Perşembe günü saat 10.00'a bırakılması karar altına alınmıştır.

11 Aralık 1975 Perşembe günü saat 10.00'da toplanan Komisyonumuz, Anayasa Mahkemesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisini de bağlayıcı birer mahi-

yet taşıyan 25 Aralık 1975 tarihli ve 1973/39, 1973/40 sayılı kararları, Anayasanın 84 ve 85 nci, İçtüzüğü 3, 4, 5 ve 8 nci maddelerine göre kurulması gereken Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanının seçim usul ve esaslarına, uygulama bakımından tam bir açıklık ve ret edilmez bir kesinlik getirmiş ve oluşan bu hukukî durum karşısında, daha önceki uygulamaların tekrarlanmasının mümkün olamayacağı görüşünde birleşilmiştir.

Ayrıca; Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısının bugünkü kompozisyonu da Başkanlık Divanına dahil Başkan adayını önceden tek bir ihtimale (Yani, bir gruptan veya grup kuramayan üyelere gösterilmesi ihtimaline) göre belli eden bir dağıtım cetveli üzerinden Başkanlık Divanı seçimi yapılmasına imkân ve ihtimal verdirmemektedir. Çünkü, her üyenin aday olabileceği Başkanı, ancak oylama sonuçları meydana çıkartacaktır.

Bu sebeplerle, grupların kuvvetleri, grup kuramayanların ise boş kalan yerler oranında katılmaları gereken Başkanlık Divanının seçimine esas tutulacak dağıtım cetvelini, konunun düğümünü teşkil eden Başkan adayının, grupların her birinden ve grup kuramayan üyelere gösterilip seçilebileceği ihtimallerini (Yani, 5 ihtimali) kapsayan yeni bir biçimde düzenlemek zorundayız. İşte, bu esasın gereğini, İçtüzüğü 8 nci maddesinde belirtilen usul, ölçü ve önceliklere göre sağlamak için :

1. Grupların ve grup kuramayanların Cumhuriyet Senatosundaki yüzde kuvvet oranları - Ek 1 - de gösterildiği gibi hesaplanmıştır.

2. Başkanlık Divanındaki görevlerin, öncelikli gruplara ve grupların yüzde kuvvet oranlarının büyüklük sırasına göre tevcih edilmeleri hakkındaki İçtüzük hükmü ile Anayasa Mahkemesinin mezkûr kararlarındaki açıklamaları ve görevleri tevcihte uygulanagelmekte olan işlemi de gözönünde tutarak - Ek 2 - deki 5 ihtimalli yeni biçim bir dağıtım cetveli düzenlenmiştir.

Sonuç :

Konunun yorumlanmış ve aydınlatılmış usul ve esasları ile Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısının bugünkü durumuna göre, Danışma Kurulu önerisi ile birlikte, verilmiş olan bütün önerileri düzeltici ve birleştirici mahiyet taşıyan ve yegâne çözüm yolunu gösteren ve açan bu yeni düzenlemenin Başkanlık Divanı seçimine esas tutulmak üzere Genel Kurulun tasvibine bir - bütün - halinde arzı, Komisyon çoğunluğunun oyu ile karar altına alınmıştır.

Başkan C. Alpan (K. Grubu temsilcisi) Kâtip S. Özgür (M. B. G. temsilcisi)	Sözcü M. Özgüneş (Grup kuramayan üyeler adına) İ. C. Ege (A. P. Grubu temsilcisi) Toplantıda bulunamadı N. Tuna (A. P. Grubu) Muhalifim, Kuvvet oranları yanlış anlaşılıyor. Genel Kurul Kararına da uyulmuyor.
---	---

R. Rendeci
(A. P. Grubu)
Muhalifim.
Gerekçesini Genel Kurulda arz edeceğim.

M. Zeren
(A. P. Grubu)
Muhalifim.
Söz hakkım saklıdır.
Görüşlerimi Genel Kurulda arz edeceğim.

A. Alkan
(A. P. Grubu)
Muhalifim.
Söz hakkım saklıdır.
Gerekçesini Genel Kurulda açıklayacağım.

İ. Elmas
(C. H. P. Grubu)
H. Güven
(C. H. P. Grubu)

S. Karaman
(M. B. Grubu)

Ö. Ucuzal
(A. P. Grubu)
Muhalifim.
Tüzüğün 8 nci maddesi değiştiriliyor.

A. Yılmaztürk
(A. P. Grubu)
Muhalifim.
Söz hakkım mahfuzdur.

F. Gündoğan
(C. H. P. Grubu temsilcisi)

S. Atalay
(C. H. P. Grubu)

S. Babüroğlu
(C. H. P. Grubu)

Z. Baykara
(K. Grubu)

I - CUMHURİYET SENATOSUNDAKİ GRUPLARIN VE GRUP KURAMAYANLARIN ÜYE TAM-SAYISINA GÖRE KUVVET ORANLARI VE YÜZDELERİ İLE ÖNCELİK SIRALARI :

	Üye adedi	Kuvvet oranı	Yüzdesi
1 — A. P. Grubu	77	100×77	41.84
		184	
2 — C. H. P. Grubu	62	100×62	33.69
		184	
3 — Millî Birlik Grubu	16	100×16	8.69
		184	
4 — Kontenjan Grubu	12	100×12	6.52
		184	
5 — Grup kuramayanlar	17 (x)	100×17	9,23
		184	
Toplam	184		99.97

NOT :

(x) Bu üyelerden üçü, Tabii Üyedir. Tabii üyelerin durumları Anayasanın 70 nci maddesine göre dâhilik taşıdığından, kendi rızaları lâhik olmadıkça bu hesaba katılmamaları gerekir.

**CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIK DİVANININ YENİDEN SEÇİMİ İÇİN BEŞ İHTİMALE
GÖRE DÜZENLENEN DAĞITIM CETVELİ**

İhtimaller	Üyelerin mensuboldukları bölümler	İdare			Kâtip	Toplam	Düşünceler
		Başkan	Başkan V.	Âmiri	Üye		
A (Bu dağıtım; Başkan, A. P. Grupundan seçilirse uygulanacaktır.)	A. P. Grubu	1	1	1	1	4	
	C. H. P. Grubu	—	2	1	2	5	
	Millî Birlik Grubu	—	—	1	—	1	
	Kontenjan Grubu	—	—	—	1	1	
	Grup kuramayanlar	—	—	—	2	2	
	Başkanlık Divanı toplamı	1	3	3	6	13	
B (Bu dağıtım; Başkan, C. H. P. Grupundan seçilirse uygulanacaktır.)	A. P. Grubu	—	3	1	1	5	
	C. H. P. Grubu	1	—	1	2	4	
	Millî Birlik Grubu	—	—	1	—	1	
	Kontenjan Grubu	—	—	—	1	1	
	Grup kuramayanlar	—	—	—	2	2	
	Başkanlık Divanı toplamı	1	3	3	6	13	
C (Bu dağıtım; Başkan, Millî Birlik Grubundan seçilirse uygulanacaktır.)	A. P. Grubu	—	2	1	3	6	
	C. H. P. Grubu	—	1	2	1	4	
	Millî Birlik Grubu	1	—	—	—	1	
	Kontenjan Grubu	—	—	—	1	1	
	Grup kuramayanlar	—	—	—	1	1	
	Başkanlık Divanı toplamı	1	3	3	6	13	

İhtimaller	Üyelerin mensuboldukları bölümler	İdare				Toplam	Düşünceler
		Başkan	Başkan V.	Âmiri	Kâtip Üye		
D (Bu dağıtım; Başkan, Kontenjan Grupundan seçilirse uygulanacaktır.)	A. P. Grupu	—	2	1	3	6	
	C. H. P. Grupu	—	1	2	1	4	
	Millî Birlik Grupu	—	—	—	1	1	
	Kontenjan Grupu	1	—	—	—	1	
	Grup kuramayanlar	—	—	—	1	1	
	Başkanlık Divanı toplamı	1	3	3	6	13	
E (Bu dağıtım; Başkan, Grup kuramayanlardan seçilirse uygulanacaktır.)	A. P. Grupu	—	2	1	3	6	
	C. H. P. Grupu	—	1	2	1	4	
	Millî Birlik Grupu	—	—	—	1	1	
	Kontenjan Grupu	—	—	—	1	1	
	Grup kuramayanlar	1	—	—	—	1	
	Başkanlık Divanı toplamı	1	3	3	6	13	

BAŞKAN — Raporu dinlediniz. Konuşmak isteyen sayın üyeleri yazıyorum efendim. Sayın Rencü, Sayın Hamdi Özer yazılı.

Başka söz isteyen sayın üye var mı efendim?..

Bir önerge var; konuşmaların onar dakika ile kısıtlanması hakkında; fakat iki tane konuşmacı olduğu için... (A. P. sıralarından, «Üç kişi konuştuğuktan sonra oylarsınız» sesleri) Çoğalırsa; müsaade ederseniz bunu o şekilde oylamaya koyalım. (C. H. P. sıralarından, «Önergeyi okuyun» sesleri)

Sayın arkadaşlarım; konuşmaları tahdit eden bir önerge vardır. Konuşmalara henüz başlamadık. Önergeyi okutup, oylarınıza arz edeceğim.

Yüksek Başkanlığa

Konu birkaç birleşimden beri görüşülmektedir. Bütün yönleri ile üzerinde konuşmalar yapılmış, görüşler belli olmuştur.

Bu nedenle sözlerin 10'ar dakika ile sınırlandırılmasını saygı ile arz ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Muhsin Batur

BAŞKAN — Önergeyi dinlediniz. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler...

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Aleyhinde söz istiyorum.

(A. P. sıralarından, «Aleyhinde söz istendi» sesleri)

BAŞKAN — Efendim görmedim, kusura bakmayın. (C. H. P. sıralarından, «Oylamaya geçildi» sesleri)

Bir dakika efendim, indirin lütfen..

FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Oylamaya geçildi Başkan, oyuncak değil..

BAŞKAN — Müsaade edin efendim.

Sayın arkadaşlar, göremedim; çünkü başka bir önerge daha gelmişti. Müsaade ederseniz bu kabahati üzerime alıyorum. Usulen bir önergenin lehinde, aleyhinde konuşmak lâzım gelir. Onun için müsaade edin, grup başkanıdır, aleyhinde konuşacaklar.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Cumhuriyet Senatosunda müzakere edilen her mesele tarafların bir anlayışa, bir noktaya gelmesiyle ancak halledilebilir. Bunun dışındaki hal çarelerinin yürüyemeyeceği ve iltifat görmeyeceği de müzakereler esnasında görülmektedir.

Şimdi, bu müzakereleri on dakika ile sınırlandırdığımız takdirde, bir mesele ile karşılaşacağız. O da şu:

Mevcut raporda; Geçici Özel Komisyona havale edilen raporlar ve önergeler tetkik edilmiştir, buyuruyorlar. Halbuki bu Özel Geçici Komisyona havale edilen önergeler arasında bizim iki muhterem arkadaşımızın vermiş olduğu bir önerge de vardır. Bu önerge Komisyonda kaale alınmamış, müzakereye tabi tutulmamıştır.

Aslında komisyonlar kendilerine havale edilen biçimle işleri ele alır ve sonuçlandırır; ama müspet sonuçlandırır, ama menfi sonuçlandırır, fakat bir sonuca varır. Görülüyor ki, böylelikle bizim vermiş olduğumuz önerge kaale alınmamış durumdadır.

O önerge sayın Cumhuriyet Halk Partisi kanadından verilen bir önergeyle birlikte verilmiş ve Cumhuriyet Halk Partisinin önergesi reddedildiği halde, bu önergeyi oylamaya vakit kalmadan, bir Komisyon meselesi ortaya atılmış; önergelerin Komisyona havale edilmesi ve tetkik edilmesi gerektiği, Komisyon tarafından önergelerin istendiği, talep edildiği ileri sürülerek bir diğer önerge verilmiştir. Bu önerge oylanmış ve kabul edilmiştir.

Şimdi Başkanlıkta toplanan bilûmum önergelerin Komisyona tevdi edilmiş olması usul ve teatmül gereği idi. Dolayısıyla, Komisyon kendisi mevcut önergeleri talep ettiği ve kendince bir çıkış yolu aradığına göre, bizim vermiş olduğumuz (Kanatımızın veya arkadaşlarımızın vermiş olduğu) önergenin de Komisyona havalesi gerekirdi. Hatta Başkanımız Sayın Arıburun biran bir zuhul ile bizim önergeyi unuttuyorlardı. Bendeniz (hatırlar arkadaşlarımız) yerimden kalkarak, bir önergemizin bulunduğunu ve bu önergenin de (Mademki, bir Komisyona havale meselesi mevzubahistir) Komisyona havalesi gerektiğini, beyan ettim. Sayın Başkanımız bir anlayış gösterip derhal, usule uygun olarak, benim yerimde olan ikazımı nazarı itibara aldılar ve bu önerge de diğer önergelerle birlikte Komisyona havale edilmiş oldu, ama bize yarım saat önce tevdi edilen, yarım saat içerisinde şöyle bir göz gezdirebildiğim raporda, bizim önergeyle ilgili bir satıra rastlayamadım.

Bendeniz, Komisyonda bulunmam gereken vazifeli bir kişiyim, ama bir başka vazifem bulunduğu için maalesef Komisyona gidemedim, Komisyonda bulunamadım. Arkadaşlarıma sordum, arkadaşlarımla aynen şunu söylediler:

«Belki müzakeresini Başkan unutmuştur diye, Başkanlık Divanına Komisyonunda hatırlattık; efendim bizim de bir önergemiz vardı, bunun da üzerinde müzakere açılın dedik, bu kaale alınmadı, müzakere edilmedi».

Bu, şimdi bizim hakkımızdır. Bu önergenin müzakeresi gerekmektedir. Bu önerge mademki Komisyon tarafından nazarı itibara alınmadı, Genel Kurul tarafından, daha Komisyonun talebinden önce verilmiş bir önerge olarak muamele görmesi, üzerinde münakaşa açılması gereken bir önerge dir.

Şimdi, eğer görüşmeleri 10 dakika ile sınırlarsak; bizim kendi önerimiz üzerindeki düşüncelerimizi 10 dakika içerisinde aksettirmemize imkân olmadığı gibi, bir de sayın Komisyonun getirmiş olduğu rapor üzerindeki görüşlerimizi belirtmeye de imkân kalmayacaktır ve böylelikle müzakereler yarım, nâkıs bir hal alacaktır.

Onun için arkadaşlarımdan çok istirham ediyorum, bu müzakerelerin normal prosedür içerisinde yürütülmesi gerekir. Bizim mebdelden beri iddiamız bu. Bu itibarla İttüzüğün 8 nci maddesine aykırı ve yeni bir İttüzük maddesi ihdas eder durumundaki hareketleri ve reddedilmiş önergelerin tekrar burada oylanması gibi halleri zabitlara geçirmek en tabii hakkımızdır. Bu hakkımızdan bizi hiçbir gücün durdurmasını, durduramaması gerekir. Muhterem senatörlerin bu anlayışı göstereceklerini ve bu 10 dakika ile sınırlama konusuna müspet oy kullanmayacaklarını ümit eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ege.

Sayın Özgüneş, siz kısıtlama önergesinin lehinde mi söz istiyorsunuz efendim?..

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

Sayın Ege, Komisyonunda bulunamadıkları için, bugün sabahleyin yapılan müzakereleri takip edemedikleri için sanıyorum bazı notlar kendilerine eksik intikal etmiştir. Bundan dolayı bazı noktalarda konuşmalarında hata olduğu kanısındayım. Bu hususu aydınlatmak için huzurunuzdayım.

Genel Kurulda verilen bütün önergeler istisnasız teksir edilmiş ve Komisyon Başkanlığı tarafından

9 Aralık 1975 günlü ve «Acele» kaydıyla istisnasız Komisyonun bütün üyelerine dağıtılmış ve bunun bir sureti de Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmiştir. Şu hale göre Komisyon Başkanlığı, önceden kendisine tevdi edilen istisnasız bütün önergeleri, (Adalet Partili iki arkadaşımızın verdiği önerge de dahil) teksir ettirerek bütün üyelere dağıtmış, bir suretini de Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına göndermiştir.

İkinci olarak; Adalet Partili iki arkadaşımız tarafından verilmiş olan önerge, cetvelin o maddesi olmak üzere Komisyonunda bir önergeyle teklif edilmiş; fakat reddedilmiştir. Şu duruma göre, iki arkadaşımızın verdiği önerge hiç hesaba katılmamak şöyle dursun, bir arkadaşımız tarafından teklif edilmiştir. Bu cetvelin bir bölümü olarak girmesi için Komisyonunda müzakere edilmiş, reddedilmiştir. Demek oluyor ki, biz, Adalet Partili iki arkadaşımız tarafından verilmiş önergeyi bir kenara itmiş değiliz. Önergeler teksir edilmiş, herkese dağıtılmıştır. Bütün Komisyon üyeleri bunları incelemiştir. Komisyonunda herhangi bir söz tahdidi olmadan istisnasız herkes konuşmuş, fikrini anlatmış, münakaşa edilmiş ve bir arkadaşımız da Adalet Partili iki arkadaşımız tarafından verilen önergeyi cetvele girmesi için teklif etmiştir ve Komisyonunda reddedilmiştir. Şu halde önergenin bir kenara itilmiş olması meselesi söz konusu değildir.

Sayın arkadaşlarım;

Bu önergeyi, Komisyonun çoğunluğu, sadece teklif edici olduğu için kabul etmiştir. İstisnasız bütün görüşler incelenmiş ve bütün bu görüşleri içerisine toplayan bir görüş olduğu içindir ki, önerge kabul edilmiştir. Ama gayet tabii ki, Yüce Genel Kurul arzu ederse meseleyi uzun uzun münakaşa edebilir. Fakat Komisyonunda önergenin bir kenara itildiği meselesi zannediyorum doğru değildir. Sayın Ege, Komisyonunda bulunamadıkları için bu bakımdan meseleyi böyle intikal ettirdiler sanıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özgüneş.

Sayın arkadaşlarım, bir şeyi açıklamak zorundayım. Zaten İttüzüğümüzün 61 nci maddesi üzerine oyluyoruz; gruplar bu kısıtlamanın dışındadır. Çünkü 61 nci madde böyle söylüyor.

Efendim, lehte ve aleyhte yapılan konuşmaları dinlediniz. Kısıtlama önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Söz isteyenleri söz isteme sırasıyla okuyorum : Sayın Rendeci, Sayın Hamdi Özer, Sayın Necip Mirkelâmoğlu.

Bu arkadaşlardan başka söz isteyen üye görmedim efendim.

Sayın Rendeci, grup adına mı söz istiyorsunuz efendim?..

REFET RENDECİ (Samsun) — Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — Adalet Partisi Grubu adına Sayın Rendeci, buyurunuz efendim.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDECİ (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Yüksek huzurlarınızda 1 Kasımdan beri münakaşa edilen bir mesele için tekrar bulunmuş olmaktan dolayı üzgünüm. Yalnız söylemesinde mutlak zaruret olduğuna inandığım için, bazı meseleleri yüce huzuruza getireceğiz. Şimdi, evvelâ usule dair bir kaç noktayı arz etmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar;

Bu Komisyonun; ki vaktiyle biz buna muhalefet etmiştik; bu komisyon değildir demiştik ve yine kanaatimiz değişmemiştir; ama Komisyon olarak Umumî Heyetçe kabul edilmiş ve bu Komisyonun bir raporu bundan evvelki celselerde görüşülerek reddedilmiştir. Önergeler yeniden Komisyona gönderilmiş, Komisyon 5 ihtimalli bir tablo ile yüksek huzurlarınıza gelmiştir.

Muhterem arkadaşlar;

Komisyon kararları kesin olur, Umumî Heyet adına yapılır ve mutlak bir neticeyi getirir. Şimdi yüksek huzurlarınızda Komisyonun kararını beraber tetkik edelim.

Şimdi, Komisyon hangi neticeyi getirmiştir?.. 8 nci maddeye göre dağıtım cetveli yapmış mı; Başkan falan yerden, Başkanvekilleri falan yerden, İdare Amiri falan yerden, Divan Kâtiplerinin şu kadarı bundan, bu kadar bundan, diye bir neticeyle gelmiş mi?.. Komisyon, meseleyi kendi içerisinde bu şekilde müzakere edip bir kararla, bir cetvelle gelecek. Komisyonun kararı bu.

Şimdi, biz bu karara muhalif kaldık ve Komisyonda Sayın Komisyon Başkanına da söyledim ve dedim ki; «Sayın Başkan, böyle bir teklifle gelemesiniz. Komisyonlar Umumî Heyet adına çalışır, bir raporla gelir. Rapor, ya menfidir, ya müspettir, ihtimalleri içerisinde alamaz.»

Şimdi, Komisyon 5 ihtimalle gelmiş; Başkan kimden, nereden seçilecek, Başkanvekillerinden acaba Adalet Partisine kaç tane düşecek, Cumhuriyet Halk Partisine kaç tane düşecek, Divan Kâtiplerinden kaç tane düşecek; belli değil ki... Efendim, 5'li bir takdir var, 5'li bir ihtimal var, siz bunu kabul edin, hangisi tutarsa ondan seçeriz... Böyle şey olmaz arkadaşlar. Cumhuriyet Senatosunun kurulduğu günden beri, bu Umumî Heyete, Yüce Heyete böyle bir karar gelmemiştir, gelemez de; İftüzüğe göre de gelmesi mümkün değildir.

Şimdi nasıl olacak?.. 8 nci maddeye göre dağıtım cetveli yapılacak. 8 nci madde ne diyor?.. Ağırlık puanlarını vermiş, sırayı vermiş; o sıraya göre dağıtım yapılır, tek ihtimal olarak Komisyonda oylanır, Komisyonun raporu olarak Yüce Heyete gelir. Yüce Heyette; o kadar ihtimalli ki, Danışma Kurulundan gelen raporun bir lehinde, bir aleyhinde söz verilir, lüzum görülürse Danışma Kurulu adına da bir kişi izahat verir, Danışma Kurulunun kararı ve ona bağlı cetvel oylanarak mesele halledilir. Bizim Komisyonda bu yapılmamış. Efendim, Millî Birlik Grupuna Başkanlık düşerse ne olur, Adalet Partisine Başkanlık düşerse ne olur, Kontenjan Grupuna Başkanlık düşerse ne olur, Cumhuriyet Halk Partisine düşerse ne olur, Bağımsızlara Başkanlık düşerse ne olur; buna göre beş ihtimalli hesap ile gelmiştir.

Şimdi, Tüzüğün 8 nci maddesini açıyoruz ve bu maddede diyor ki : «Başkan için yüzde 19 puan verilir.» Başkana 19 puanı verdik; peki, Başkana 19 puanı veriyorsunuz da, ya 19 puanı yoksa, Komisyon olarak bunu nasıl getirirsiniz Umumî Heyetin huzuruna?.. Bağımsızların, verdiğiniz 1 Başkanlığı alacak puanları yoksa, Tüzüğün 8 nci maddesinin 2 nci fıkrasındaki «Başkanın puanı 19'dur.» hükmünü nasıl kenara atarsınız?.. Bu Komisyon, kararıyla, Tüzüğü meriyetten kaldırmıştır, 8 nci maddeyi meriyetten kaldırmıştır. Yüce Heyete durumu, mevzuu karınca kararınca bilen, senelerce bu işin tetkikini yapmış bir arkadaşınız olarak arz ediyorum; Yüce Heyetin bunu yapmaya yetkisi yoktur, Komisyonun da yetkisi yoktur.

Tüzük değişikliği yapılır... Nasıl yapılacağını İftüzük yine göstermiştir; ama teklif verilir, komisyonlara gider, rapor tanzim edilir. Tüzüğün ne yolda değiştirileceği Tüzükte gösterilmiştir. Tüzüğe aykırı karar alınarak Tüzüğün kenara itilemeyeceğini Anayasa Mahkemesi de, muhtelif kararlarında kesin olarak ifade etmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım;

Müsaade ederseniz, evvelâ şu başlangıçta arz ettiğim mevzuu kısaca toparlayayım.

Beş ihtimalli karar Yüce Heyetin huzuruna getirilemez, getirilmemesi lâzımdır. Yüce Heyetiniz, farzediniz ki, Komisyonun getirdiği şu beşli ihtimal kararını kabul etti; peki, nasıl seçim yapacaksınız, ki-me ne vereceksiniz?.. Başkan, Komisyonun belirttiği gibi, bu beş ihtimalin içerisindeki birisinden çıkarsa, dağıtım cetvelinin hangisini kabul ederek diğer Başkanlık Divanı üyelerinin taksimini yapacaksınız?.. Kim yapacak bunu?..

ZIYA MÜEZZİNOĞLU (Kayseri) — Yapılmış.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDECİ (Devamla) — Kim yapacak, nerede yapılmış? Yapılamaz ki... Yeniden önergeler vererek, Umumî Heyet üzerinde Komisyon kararına aykırı kararlar mı alacaksınız?.. Şimdiye kadar görülmemiş ve yapılmamış bir tatbikat. Komisyon bir karara varır, karar olarak bir tek karar ile gelir; «Ben şunu kabul ettim» der. Tüzüğün bir maddesini ihlâl eder; aykırı karar alır getirir, Umumî Heyette müzakere edilir, konuşulur, uyar mı uymaz mı, diye Umumî Heyet bir karar verir. Sonra, yanlıştır veya doğrudur, ilgili mercilerde tetkik edilir ve saire... Ama bir noktadan ihlâl yok ki; bir defa puanlar yönünden 2 nci maddenin ihlâli var. Ağırlık puanları : 19 puan, 15 puan, 10 puan, 7 puan, Divan Kâtiplerine 5 puan; bunlarda ihlâl var. İkincisi, sıraların ihlâli var. Büyüklük sırasına; bu makamların büyüklük, aldıkları puanlara göre sıralanması var; bunları da getirememiş.

Muhterem arkadaşlar;

Meselâ, bir kanun teklifi bir komisyondan üç madde ile geliyor; Umumî Heyet bu üç ihtimalden yahutta beş ihtimalden hangisini beğenirse, kabul ederse bunları madde olarak tedvin etsin... Bir komisyonun bunu demeye hakkı yoktur muhterem arkadaşlar. Diyemez bunu, diyemez, nasıl dersiniz?.. Şimdi, beş tane madde sıralayacaksınız alt alta ve «Efendim, bunlardan bir tanesini kanun maddesi olarak kabul edin; ama hangisini ederseniz edin.» diyeceksiniz... «Siz Komisyon olarak ne yaptınız; sizin vazifeniz neydi?..» diye sormazlar mı? Bunu yapan arkadaşlar madem bu kadar aceleciydiler, meseleyi o yönde ele alacaklardı ve bu önergelerden bir tanesini oylayıp o komisyondan geçirmeye güçleri yetiyordu; onu da yapmadılar; beş tane teklif ile hiç bir işe yaramayan, tatbik kabiliyeti olmayan, mesele-

ye çözüm getirmeyecek olan bir şekli getirdiler Yüce Heyetin huzuruna.

Muhterem arkadaşlarım;

Katî surette tatbik kabiliyeti yoktur; bu Komisyonun raporu beş ihtimalli olarak oylanamaz; oylansa dahi, çoğunlukla oylansa dahi tatbik kabiliyeti olmaz. Tatbik kabiliyeti olmayan bir mevzu ile Yüce Heyeti meşgul etmek, abesle işgalin ta kendisidir. İttüyük. «Dağıtım cetveli tanzim edilir ve bu dağıtım cetveli Umumî Heyette olandıktan sonra seçimlere geçilir.» diyor ve bunlar için de o kadar kesin hükümler koymuş ki; Sayın Atalay ile aramızda o mevzuda fark da var, onu da bu vesile ile burada ifade etmek istiyorum.

Bakınız, eğer dağıtım cetveli Komisyonun getirdiği gibi kabul edilirse, 4 ncü maddeye göre seçim yapmak imkânı yoktur.

«Madde 4. — Cumhuriyet Senatosunun Başkanlık Divanı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 84 ncü maddesi hükümlerine göre kurulur.

Bu madde hükümlerine göre Başkan seçimi yapıldıktan sonraki oturumda Başkanvekilleri, İdare Amirleri ve Divan Kâtiplerinin seçimi, gizli oyla ve salt çoğunlukla bir yıllık müddet için ayrı ayrı yapılır.»

Şimdi, Başkanı seçtik, 10 dakika ara verip ikinci oturumu yapacağız. Hangi birleşimde ise, Başkanı seçtik diyelim, Başkanı seçtiğimiz zaman 10 dakika ara vereceğiz, yeni Başkanımız gelecek, o Başkanın Riyasetindeki ikinci oturumda; Tüzük hükümlerine göre Başkan seçimi yapıldıktan sonraki oturumda (Tüzükte «Oturum», tabiri var, «Birleşim» tabiri yok.) bu beş ihtimali yeni seçilen Başkan nasıl halledecek?.. Yeniden komisyona gönderilecek mesele. Ne oldu Tüzüğün 4 ncü maddesindeki «Oturum» ibaresi?..

BAŞKANLIK DİVANİ ÜYELİKLERİ ÖZEL DAĞITIM KOMİSYONU BAŞKANI CİHAT ALPAN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — 4 ncü madde geliyor raporda.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDECİ (Devamla) — İki birleşim, üç birleşim, dört birleşim sonraya...

Şimdi, 4 ncü maddenin yalnız başına çalışmayaacağı hakkındaki fikirlerimizi evvelce söylemiştik. 8 nci maddeye göre dağıtım cetveli Umumî Heyette oylanır; Umumî Heyette dağıtım cetvelinde Başkanlığın ne olduğu, diğerlerinin ne olduğu belli edilir,

ondan sonra Başkanlık seçimine geçilir. Evvelâ Başkan'dan başlanır. 4 ncü madde 8 nci maddenin tatbikatını gösterir. Dikkat ederseniz buraya, «Birleşim» dememiştir, «Oturum» demiştir. Bırakamazsınız başka bir yere, seçimi yapmak lâzım; ama Komisyondan gelen bu raporla bu seçimi yapmak mümkün değildir. Mümkün olmayan bir işi getirip Umumî Heyette konuşmak da hiç mümkün değildir. Bugüne kadar bu, ne tatbikat olarak, ne de 15 senelik Cumhuriyet Senatosunda..

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Mümkün değildir, diyor.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDECI (Devamla) — «Olanaksızdır» demedim beyefendi, «Mümkün değildir» diyorum.

Muhterem arkadaşlarım;

Millet Meclisinin komisyonlarına bakınız, parlamentoların tarihlerine bakınız, hiç bir parlamentonun tarihinde böyle bir karar yoktur, gelmemiştir böyle bir karar, gelemeyiz; mümkün değildir getirilmesi. Açınız Millet Meclisinin zabıtlarını; Umumî Heyetin vazife verdiği komisyon, müzakere edilerek bir yere kadar getirilmiş bir mevzuda, beş ihtimalle, beş ihtimalle tezlerle gelemeyiz; ama bu, anlayış meselesi, getirirsiniz.. Bu şuna benzer; hani, «Aptessiz namaz kılınır mı?» diye sorulmuş da, «Ben kıldım, oldu.» denmiş. Eğer öyle düşünüyorsanız olur; niye olmasın öyle düşünüldükten sonra. Olur, ona bir diyeceğimiz yok.

Muhterem arkadaşlarım;

Bu mevzua böylece temas ettikten ve bu raporun oylanamayacağını kendi görüşüm olarak, Grupumuzun görüşü olarak, hukukî görüş olarak ifade ettikten sonra, bir hususa daha temas etmek istiyorum.

Komisyon, bir hata daha yapmıştır kanaatimizce. Yüce Heyetin talimatına aykırı hareket etmiştir. Yüce Heyette Komisyonun birinci raporu oylanmış, bu rapor reddedilmişti. Bu reddedilen rapor içerisindeki fikir ve netice, Umumî Heyetin reddine rağmen, tekrar Komisyonda görüşülmüş ve bir ihtimal olarak getirilmiştir. Umumî Heyetin fikri belli. Umumî Heyet; «Ben birinci raporu şu şekilde reddettim, böyle bir iş yapamazsınız.» demiş. Reddedilen bu hususu Komisyon tekrar ele almış, bu defa raporuna derc ederek, ihtimallerden birisi olarak yeniden getirmiştir. Biz, Komisyonda bu itirazımızı da yaptık. Dedik ki; «Mümkün değildir, yanlıştır, Umumî Heyetin iradesine aykırıdır. Umumî Heyet size ne yap-

cağınızı, takrirleriyle, o günkü müzakerelerin neticeleriyle göstermiştir. Umumî Heyetin gösterdiği o istikamet, o görüşün dışına Komisyon olarak çıkmaya hakkınız yoktur. Komisyon Umumî Heyet adına vazife görür. Umumî Heyet adına vazife gören bir komisyon, Umumî Heyetin iradesini aşamaz, onun iradesine aykırı karar alamaz.» Nitekim almıştır. Almıştır; yanlıştır. Evvelce karara bağlanan bir mevzu tekrar bu rapora madde olarak gelmiştir. Bu bakımdan da İhtüzüğe aykırı olduğu kanaatindeyim; onu da ifade ediyorum.

8 nci maddeye dönmeden evvel çok enteresan bir durum var, onu arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım;

Bunlar, komisyonlarda da olmaz. Bu fikirler nereden geliyor?.. Kişilerin fikirleri, kişilerin görüşleri komisyon raporlarına giriyor. Nasıl girer?.. Müzakere edilmeyen bir iş komisyon raporuna nereden girer, nasıl girer?.. Yok böyle şey. Bir kişi, ben böyle düşünüyorum diyor, bir teklifin neticesi fikir halinde beliriyor.

Dikkat ederseniz; gariptir, cetvelin sonunda bir not var; bu üyelere üçü Tabii Üyedir. Sayın Özgünes, Sayın Sunay ve diğer arkadaşımız Sayın Acuner. Bu üyelere üçü Tabii Üyedir ve Tabii Üyelerin durumları Anayasanın 70 nci maddesine göre özellik taşıdığından, kendi rızaları lâhik olmadıkça bu hesaba katılmamaları gerekir.

SELÂHADDİN BABÜROĞLU (Cumhurbaşkanı'nca S. Ü.) — Komisyon Başkanı söyledi.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDECI (Devamla) — Nereden çıktı?.. Şimdiye kadar görmediğimiz, Yüce Cumhuriyet Senatosunu tasnif eden, sınıflandıran, üyeleri sınıflara ayıran bir görüş. Tabii Üyeler arasında bağımsızlar değil; Tabii Üyeler gruplara giremezler. Peki, öbür Tabii Üyeler nasıl giriyorlar? Onların statüleri ne oldu?..

Şimdi, Cumhuriyet Senatosunda üyeleri; gruplara girenler, gruplara girmeyenler; gruplara girmeyenleri de partilere dahil olanlar ve partilere dahil olmayanlar; partilere dahil olmayanlardan da bağımsızlar ve Tabii Üyeler diye istediğiniz kadar tasnife götürün. Böyle bir tasnif Anayasanın neresinde var? Nereden geliyor? Cumhuriyet Senatosunda gruplar vardır, grup olmayanlar vardır. Anayasa bunu emretmiş; 84 ncü madde böyle. Diyor ki; «Gruplar var, bir de grup olmayanlar var.»

Şimdi, ne için bu ayırım, nereden geliyor? Bu hükmün menşei ne? Tabii Üyeler için 70 nci maddenin manası bu değil ki?..

Şimdi benim garibime giden nokta şu : Bu tasnifleri bu şekilde yapıp; Anayasaya, İçtüzüğe, Anayasanın 84 ncü maddesine, 85 nci maddesine, İçtüzüğün 8 nci maddesine ve buna mümasil diğer ilgili maddelerinin hiç birisine sığmadan birisi bir fikir olarak ortaya atıyor ve bu revaç bulmuş gibi Yüce Heyetin huzuruna getiriliyor. Ne mesnedi var, ne hukukî tarafı var; nasıl tasnif edebiliyorsunuz bunu?

Muhterem arkadaşlarım;

84 ncü maddeyi açınız; böyle bir tasnif var mı?.. Yani bir taraftan Anayasa, İçtüzük diye kıyameti koparıırken, diğer taraftan da İçtüzüğü, Anayasayı kenara atıp, evvelâ kendi kendimizi içinden çıkılmaz hale sokuyoruz. Bunu yapmaya bizim hakkımız yok. Böyle herkes bir tarafından çekmeye kalkarsa meselelerin içerisinden çıkmamız mümkün olmaz.

84 ncü madde şöyle diyor :

«Meclislerin Başkanlık Divanları, o Meclisteki siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanları, kendi Meclislerince üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile seçilir...»

Üçüncü fıkrâ şöyle diyor :

«Başkanlar ve Başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi partilerin veya siyasi parti gruplarının Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde veya dışındaki faaliyetlerine ve görevlerinin yerine getirilmesini gerektiren haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan oy kullanamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantılarında...

85 nci madde ise şöyle demektedir :

«Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İçtüzük hükümlerine göre yürütürler.

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.»

Şimdi, nereden çıkıyor bu tabii üyelerin durumu? 84 ncü ve 85 nci maddede böyle bir tasnif yok. Anayasaya göre Cumhuriyet Senatosunun bir özelliği de, siyasi parti gruplarının dışında grupların mevcudiyeti-

tidir. Tüzüklerimize göre bunların durumunu kabul etmişiz. Bunun dışında da grup olmayanlar var. Grubu olmayanları da ayrı bir şekilde tasnife tabi tutmak, diye bir şey yok muhterem arkadaşlarım.

Bu grubu olmayanlara, eğer dağıtım cetvelinde bir yer düşüyorsa, o düşen yere 17 tane grubu olmayan üyenin tamamı aday olabilir. Umumî Heyet bunlardan hangisini isterse onu seçer. Bu, Umumî Heyetin vazifesi. Efendim, biz bunları, şunları da ayırdık; bu gruba şu düşsün, bu gruba bu düşsün diye 8 nci maddede meseleyi ters istikamette akıtmanın ve Umumî Heyetin vazifesini bir istikamette zorlamanın manası yok. Bu, 8 nci maddede yok. Bu, yanlış bir tasniftir; ama buraya not olarak gelmiştir. Yanlış bir nottur, Umumî Heyeti yanlış istikamette götürür. Bunlar ortaya fikir olarak atılıyor ve bazı arkadaşlar tarafından da bunlar revaçta fikirler, makbul fikirler olarak kabul ediliyor ve bazı arkadaşları da belki yanlış uygulamalara sevk eder şekilde yol gösterici oluyor. Bunlar yanlış yollardır, tutmaz.

BAŞKANLIK DİVANI ÜYELİKLERİ ÖZEL DAĞITIM KOMİSYONU BAŞKANI CİHAT ALPAN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, lütfen arkadaşımız hesabı dikkate alsın.

A. P. GRUPU ADINA REFET RENDEÇİ (Devamla) — ... Şahsî görüşler, Komisyon adına Umumî Heyetin huzuruna getirilemez. Paşanın fikri, Sayın Özgüneş'in fikri veya bu takrirî veren arkadaşın fikri o olabilir; ama bir Komisyonun fikri olarak bu mesele Yüce Heyete gelemez, getirilmemesi lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım;

8 nci maddeyi tekrar yüksek huzurlarınızda bir defa daha okumak ve oradaki kesin kanaatimizi söylemek istiyorum.

Şimdi, dağıtım cetveli yapılacak. Dağıtım cetvelinin nasıl yapılacağını 8 nci madde göstermiş. Bu maddeyi bir daha okuyacağım, muhterem arkadaşlarım :

«Madde 8. — C. Senatosu Başkanı, toplantı yılının bitmesinden önceki bir hafta içinde, Danışma Kurulunu toplar.

A) Bu toplantıda :

1. Danışma Kurulunda temsil edilen bütün grupların C. Senatosu üye tamsayısındaki yüzde oranları tespit edilir.»

Buyurunuz, işte tasnif burada. Deminki itiraz ettiğimiz noktanın menbaı, menşei burası. Böyle bir tasnif yapılmış; fakat bunun içerisinde, Komisyonun notundaki tasnif yok.

Tekrarlıyorum :

«Danışma Kurulunda temsil edilen bütün grupların C. Senatosu üye tamsayısındaki yüzde oranları tespit edilir.»

İkinci fıkrayı okuyorum :

«2. Başkanlık Divanındaki yerler, görev ve yetkileri bakımından; Başkan için yüzde 19, Başkanvekillerinin her biri için yüzde 10, İdareci üyelerin her biri için yüzde 7, Kâtip üyelerin her biri için yüzde 5 puan itibar olunur.»

Şimdi, bizim Komisyonun Raporunda bu «itibar» nasıl bulacaksınız? Bu; «Başkana 19 puan itibar olunur», Millî Birlik Grubuna verirsiniz, 8 puanı olan bir gruba verirsiniz, bu Tüzüğün «İtibar olunur» hükmünü nasıl yerine getireceksiniz? Nasıl bu Tüzüğün hükmünü içinde kalacaksınız? Kontenjan Grubuna verirsiniz, bu ibarenin dışına nasıl çıkacaksınız? Çıkmak mümkün değildir. İçtüzük kesin emir vermiş, Cumhuriyet Senatosu kesin emre mutlak olarak uyma mecburiyetindedir. Uymazsa: uydurulacak, uygun hale getirilecek yollar var, o yollara gidilir, düzeltilir; ayrı dava. Gidilemez diye; yani yüzde yüz ille reyinizi böyle yapacaksınız, yapamazsınız. Gidersiniz Anayasa Mahkemesine, Anayasa Mahkemesi geri çevirir, gönderir. Tüzüğünüz mer'îdir, 8 nci maddenin bu fıkraları yürürlükte, yürürlükteki fıkralara aykırı hareket edemezsiniz. «Aldığınız karar, Tüzüğün 8 nci maddesinin bu fıkrasına aykırıdır, Tüzüğü değiştirir niteliktedir. Tüzük değişikliğinin de usulleri bu değildir.» der, yanlışı geri çevirir, gelir. 2 nci fıkra bunu ifade eder, bu bir.

3 ncü fıkra ise : «Başkan, Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtip üyeler için grupların Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısına oranlarının büyüklük sırasına göre, dağıtım cetveli düzenlenir...» der.

Muhterem arkadaşlar,

Puanları alacağız, Adalet Partisinin 40 küsur puanı var, Cumhuriyet Halk Partisinin 33 küsur puanı var; sıra ile puanları yazacaksınız, ondan sonra 2 nci fıkradaki ağırlık puanlarına göre, Başkana 19 puan, Başkanvekillerine 10 puan yazacaksınız, büyükten itibaren dağıtmaya başlayacaksınız. Başkan, en büyük puan kimdeyse ona ait olacak, sıra bu. Tüzükteki bu sırayı değiştiremezsiniz. Sayın Komisyon Başkanı arkadaşım, Sayın Sözcü arkadaşım yanlışı.

Cumhuriyet Senatosunun Başkanlık Divanı teşekkül etsin, komisyonlar kurulsun, tadil teklifleri verecek Tüzük değişikliği yapalım ve bunların Anayasaya

uygun olmadığını iddia edelim, (Ki, bu ağırlık puanlarının Anayasaya aykırı olduğuna ben de inanıyorum.) ama şimdi yeri değil, usulü bu değil. Tüzükteki bu madde olduğu müddetçe bunu yapamayız. Tüzüğümüzün 8 nci maddesi; «... büyüklük sırasına göre, dağıtım cetveli düzenlenir ve Genel Kurulun gündemine alınır.

B) Genel Kurulda, dağıtım cetveli üzerinde... «konuşmaları beyan ediyor ve (C) bendince :

C) Genel Kurulca tasvibedilen dağıtım cetveli esas tutularak Başkanlık Divanı seçimlerine geçilir.» diyor.

Muhterem arkadaşlarım,

Şimdi, dem'in de arz ettim; Komisyon başlangıçta bir şekil, bir formül getirecek. Formüle Umumi Heyet «evet» veya «hayır» diyecek. O formül, «evet» veya «hayır» la bir sonuca bağlandıktan sonra seçime gidilecek. Şimdi bununla (C) fıkrasındaki hükmün tatbikatı; yani dağıtım cetvelinin oylanmasından sonra seçime geçilmesi mümkün olmayacak. Bir defa, «biz Başkan bir taraftan seçelim de, ondan sonra yeniden komisyon toplarız, yeniden dağıtım cetveli düzenleriz, puanları ve oranları yeniden ayarlarız», gibi bir düşünce, yanlış bir düşüncedir. Tüzüğün bu iki maddesindeki ağırlık puanlarını ve büyüklük sırasına göre sıralamayı nazarı itibare almadığınız takdirde, Tüzüğe aykırı hareketin içerisine düşersiniz.

Bunları yüce huzurlarınızda bu kadarla ifadeyi kâfi görüyorum. Bize göre yapılan iş tamamen yanlıştır, İçtüzüğe tamamen aykırıdır. İçtüzüğe aykırı karar almak. İçtüzüğü değiştirmek olur ki, bu da Anayasaya aykırı düşer.

Bütün bu gerçekler içerisinde; Komisyon raporunun reddi veya tekrar Komisyona iade edilerek tek bir alternatif ile, tek bir usul ile Yüce Heyetin huzuruna gelmesi hususunun Komisyona ihtar edilmesini, bir daha böyle Tüzüğe aykırı olarak ihtimalli karar getirilmemesi hususunu ve bundan sonra çalışacak komisyonlara da emsal olması için Yüce Heyette İçtüzük hükümlerinin kurtarılması hususunu arz ediyorum.

Başka söyleyeceğim husus yok. Hepinize saygılarını sunar, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Rencenci.

Sayın Hamdi Özer.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Sayın Başkan; ekseriyetimiz yoktur, yoklama yapılmasını istiyoruz.

(Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker, Bolu Üyesi Alâeddin Yılmaztürk, Balıkesir Üyesi Raif Eriş, Manisa Üyesi Oral Karaosmanoğlu ve Gazian-

tep Üyesi İbrahim Tevfik Kutlar ayağa kalkarak, çoğunluğun olmadığını ifade ile yoklama isteminde bulundular.)

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — 3 kişiyle yoklama olmaz Sayın Başkan. Kalksınlar ayağa, görelim.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Buyurun Sayın Gündoğan, iyice bakın.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — İyi öğrenmişsiniz.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Sizden öğrendik Sayın Gündoğan, sizin yanınızda yetiştik.

SIRRI ATALAY (Kars) — İktidara bak.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Yoklama istemiştik Sayın Başkan..

BAŞKAN — Kürsüde arkadaşımız vardır, müsaa-
de ederseniz konuşsun, ondan sonra yoklama yapacağım efendim.

Buyurun Sayın Hamdi Özer.

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Bu rapor, Yüce Senatoyu bir an önce işler hale sokabilmek için her ihtimal gözönünde tutularak düzenlenmiş bir rapordur.

Muhterem arkadaşlar;

Bir buçuk aydan beri yapılan usul tartışmaları usulsüzlük hal'ini almıştır. Yılda 4 ay tatil, 2 ay usul tartışması ve kısır çekişmeler yüzünden, Parlamentomuz Millet'in verdiği görevi gereğince yapmamaktadır. Çözüm bekleyen iç ve dış sorunlar karşısında Parlamentomuz daha kendi düğümünü çözememiş ve kısır çekişmelerle onu kördüğüm haline sokmuştur.

Kendi varlığını gereksiz hale getiren, gerekçeleri bizzat kendisi hazırlayarak pusuda bekleyen her renk diktaya âdeta yeşil ışık tutmaktadır.

Sayın senatörler;

Cumhuriyetimizin yara almasına sebep olanların boyunları ve enseleri ne kadar kalın olursa olsun, bu vebalin ağırlığını çekemeyecek ve bunların kaprislerine esir olanlar da mazeret bulamayacaklardır.

Meclislere sadece birer Başkan seçmek için Parlamentoyu işlemez duruma sokanlardan bu Millet hesap sormaya başlamıştır. Hani centilmenlik anlaşması ne oldu? Centilmenlik insanı ve millî bir sıfatımızdır. Çıkarılıktan uzak, insancıl bir yaklaşımdır. Tarafların bencilliği değil, benliği değer taşır. Parlamentomuz böyle bir centilmenlik anlaşmasını Millet huzurunda

yapmış ve onu bir gelenek haline getirerek, Meclislerin çabuk işlemlerini sağlamıştır. Bu gelenek neden bozulmuştur?

BAŞKAN — Sayın Hamdi Özer, rica edeceğim; lütfen önerge üzerinde konuşun, konu dışına çıkmamanızı rica ederim efendim. Lütfen konunun üzerinde kalın.

Teşekkür ederim.

HAMDİ ÖZER (Devamla) — Önerge üzerinde konuşuyorum efendim.

Gelenekler bir hukuk kuralıdır. Maddî müeyyidesi yoksa da, manevî müeyyidesi vardır. En azından kınanmak ve ayıplanmak; fakat kalın yapılı kimseler için bunlar birer müeyyide olamaz. Onların müeyyidesi de, mükâfatı da maddidir, servete ve ikbale yöneliktir. Halbuki, bu geleneğin bozulmasından doğacak tahribatın ilk hedefi kendileri olacaklardır.

Sayın senatörler;

Yasama Organını süratle işler hale sokalım. Bunun ilk şartı iyi niyetle birleşmektir. Hele her birleşim milletimize 800 bin liraya mal olmaktadır. Gerçek milliyetçiler bunun heba olmasına razı olamaz. Açıkça belirteyim ki, Türk halkı Parlamentosunun bu davranışından ıstırap duymaya ve ona bağladığı umudunu yitirmeye başlamıştır. Ne olursa olsun, dertlerine ve sorunlarına süratle çözüm bulacak otoriter bir sisteme gönül kaptırmaya başlamıştır. İçte kaynayan cadı kazanları, dıştan saran ateş çemberleri Devletin kaderini sarmaya başlamıştır. Biz hâlâ şu partiden başkan olsun, bu partiden olmasın kavgalarını sürdürmekte devam ediyoruz. Parti liderliği ile yetinmeyenler, cephe liderliği sevdiğine düşerek bu ısrarları kırbaçlamakta birbirlerinin tabanlarını teslim almak yarışına kapılmaktadırlar.

BAŞKAN — Sayın Özer, rica ederim, bunlar komisyon raporuna yok efendim; lütfen konuya girin.

HAMDİ ÖZER (Devamla) — Halkımız açlık, perişanlık ve mal-can güvensizliği içinde; her doğan günün sancısıyla kıvrıyor. Millet'in bağrında birbirini vuran cephele kuruluyor, kardeş kardeşi öldürüyor, biz hâlâ bazı kişilerin kaprisleriyle uğraşılıyor ve partizan taassubun pençesinden kurtulamıyoruz.

Sayın senatörler;

Gerçek milliyetçiler, partili olsalar da asla partizan olamazlar. Devletin ve milletin bütünlüğünü partizan çizgilerle parsellemeye kalkışmaz ve onun

selâmeti için iyi niyette, iyi niyet cephesinde birleşirler. Demokrasielerde elbette ki parti vardır ve partiler arasında muhalefet de vardır; fakat millete muhalefet olamaz sayın senatörler, millete muhalefet olmamalıdır.

Görüyoruz ki, bir birleşme, barış ışığı belirince bazı kişilerde panik başlıyor. Çünkü, kurtlar dumanlı havayı severler; ama biz öyle bir milletin temsilcileriyiz ki, bu millet, demokrasiye ve Cumhuriyete gönül bağlamış bir millettir. Şu halde, bu gibilere fırsat vermeyeceğiz.

Muhterem arkadaşlar;

Şunu küçük bir örnekle tebarüz ettirmek isterim: Bir sigara tiryakisiyle onun otlakçısı yan yana bulunurken, tiryakî başlamış sigaranın fenalığından uzun uzadıya yakınmaya ve ondan sonra «Ben, katî surette kararımı veriyorum, sigara içmeyeceğim.» demiş; fakat otlakçı, «Asla, kafamı da kesseniz ben bundan vazgeçmem.» karşılığını vermiş. Bugün tıpkı öyle. İktidar otlakçıları bir türlü havanın yatışmasını istemiyor ve havayı bulandırmaya bütün gücüyle gayret sarf ediyorlar.

BAŞKAN — Sayın Hamdi Özer...

HAMDİ ÖZER (Devamla) — Çok istirham ediyorum Sayın Başkanım, oraya geliyorum.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı, ihtar ediyorum efendim.

HAMDİ ÖZER (Devamla) — Bu mesele şurada çözülmemelidir. Yöneticiler bir araya gelmeli, centilmenlik anlaşması yeniden işler hale getirilmelidir. Millet Meclisinde en çok üyeye Cumhuriyet Halk Partisi sahiptir, Başkan o partiden seçilmelidir. Cumhuriyet Senatosunda da Başkan, yine bu centilmenlik anlaşmasına göre, en çok üyeye sahip olan Adalet Partisinden seçilmelidir. Bunu, bir türlü kimse ifade etmek istemiyor. Maksadı bütün millet biliyor; fakat bizim tek hatamız, milletin hiç bir şey bilmeyişini sanışımızdır.

Bu bakımdan çok istirham ediyorum; yöneticiler bir araya gelsinler, bir an evvel Başkan seçimi meselesini kendi aralarında bir çözüme bağlasın ve ondan sonra Umumî Heyete getirsinler.

Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Hamdi Özer.

II. — YOKLAMA

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Sayın Başkan, yoklama yapılınsın.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, ad okunmak suretiyle yoklama yapılınsın.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bir önergemiz var Sayın Başkan.

YİĞİT KÖKER (Ankara) — Önerge yok, evvelâ yoklama var Sayın Gündoğan!..

BAŞKAN — Beş kişi ayağa kalkmıştı. Yoklama istediler. Benim saydığım göre yoklama yapılması icap etmektedir.

EKREM KABAY (Burdur) — Sayma yok!

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Ad okunarak yoklama istiyoruz Sayın Başkan.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Çoğunluğumuz vardır, ad okunarak yoklama yapılınsın.

BAŞKAN — Beş kişi ayağa kalkın lütfen, tekrar...

SIRRI ATALAY (Kars) — Zil çalacaksınız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Çalıyor efendim, zil çalıyor.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bir önergemiz var!

RECAİ KOCAMAN (Artvin) — Yoklama isteyenleri tescil edin ve lütfen yoklama yapılınsın.

BAŞKAN — Tüzük hâkimdir arkadaşlar, bağırma, çağırma değil. Lütfen!..

(C. Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker, Bolu Üyesi Alâeddin Yılmaztürk, Manisa Üyesi Oral Karaosmanoğlu, Balıkesir Üyesi Raif Eriş, Gaziantep Üyesi İbrahim Tevfik Kutlar ayağa kalkarak yoklama isteminde bulundular.)

BAŞKAN — Beş sayın üye ayağa kalkarak yoklama isteminde bulunmuşlardır, ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.)

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz yoktur.

Sayın arkadaşlarım, daha evvel almış olduğunuz karar mucibince her gün çalışmak zaruretindeyiz. Bunun için, bir önerge verilmedikçe, karar alınmadıkça bu hüküm değişemez.

Bunun için Cuma günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

(Kapanma Saati : 17,40)

Cumhuriyet Senatosu Gündemi

16 NCI BİRLEŞİM

11 . 12 . 1975 Perşembe

Saat : 15,00

I

A — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Başkanlık Divanı seçimlerine esas tutulacak dağıtım cetveli.
2. — Başkanlık Divanı seçimi.

B — İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÜRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A — HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B — TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A — İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B — BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

